משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר נשים

לחם שמים על משנה נדרים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה נדרים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-נדרים/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ג 4
משנה ד 4
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ד 5
משנה ה 5
פרק ג 6
משנה א 6
משנה ד 6
משנה ז 6
משנה יא 6
פרק ד 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 9
פרק ה 9
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
משנה ו 10
פרק ו 10
משנה א 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ט 11
משנה י 11
פרק ז 11
משנה ז 11
משנה ט 12
משנה י 12
פרק ח 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ה 12
משנה ו 13
משנה ז 13
פרק ט 13
משנה ב 13
משנה ט 13
פרק י 13
משנה ח 13
פרק יא 14
משנה ב 14
משנה ח 14
משנה י 14
משנה יב 14

פרק א

משנה א

בפתיחה דתי"ט אבל האומר נדר שלא אוכל. אינו כלום. לא קיי"ל הכי. אלא יד הוי ולדברי הטור גם הר"מ עצמו סובר כך.

מנודה מרוחק כנדה.

וכנדבותם עתי"ט וז"ל הרמב"ם כו' האומר הריני נזיר אם אעשה כך וכך כו' ה"ז רשע. היינו בדבר הרשות. אבל לדבר מצוה ודאי שרי. ומצוה לזרוזי נפשיה כדנעיל ולא שלא נזירות משאר נדרים.

משנה ג

לחולין הלמ"ד נקודה פתח לרע"ב.

ואי לאו דמסתפינא אמינא. שזה בא משבוש קריאת הספרדים. שאינם מבדילים בין הברת קמץ. להברת פתח. אכן לפי דרך הדקדוק. אין ענין לנקודת פת"ח הלמ"ד. להורות על מלת לא. אלא באומר לחולין בקמ"ץ הלמ"ד המשמשת אייריי תנא דידן. כי אז ודאי יש בכחה מלת לא קמוצה. שהוראתה בארמית (שהיא שפת יושבי א"י בזמן התנאים. כמו שיש עדים נאמנים על זה במשנתנו ביחוד ובכ"מ) בהיותם קרובים בהברה. אבל האומר הלמ"ד בפת"ח. ודאי אינו נאסר לבקיאי הלשון. אלא לנלעג המדבר בלעגי שפה.

כהיכל לרע"ב כקרבנות שבהיכל. ר"ל פר ושעיר דיה"כ. ופרים ושעירים הנשרפים. שדמן טעון הזיה על הפרכת ומזבח הזהב.

כירושלם כקרבנות שבירושלם. הם שלמים בכור ומעשר ופסח. שנאכלים בכל העיר.

משנה ד

האומר קרבן עולה כו' כרע"ב כל הני קרבנות חובה הם. ופריש תי"ט דעולה ומנחה משכחת להו בתמידין ומוספין כו'. לא ידענא מאי דוחקיה. אטו בקרבן מי ליתינהו.

חטאות לאו דווקא. אלא ה"ה לאשם. כדתניא בגמרא (די"ג) בגמרא קודם משנה זו. וצ"ע מ"ט שביק ליה תנא דידן. וטפי הו"ל למתנייה. ולייתי לחטאת במכ"ש. דהא חטאת שייך טפי בנדר. מאשם. דלא משכחת ליה בא ע"י נדר לגמרי. אלא אליבא דבבא בב"ט. משא"כ בחטאת דמצי לחיוביה ע"י נדר נזיר. וכמ"ש הר"מ רפ"ב. אבל אשם נזיר אינו בא אלא בנטמא. ועמ"ש במו"ק א"ח (ס"א) בס"ד. ולקמן רפ"ב.

ר"י מתיר עתי"ט. משמע דאי דאמרינן לאו חי מרגיש כו'. וכן מצינו בדברי חז"ל שבירת כלים זוהי מיתתן (פ"ה דב"ק) וכן חי הנזכר בכוס של ברכה. י"א בכלי. וי"א ביין. כמ"ש יין חי. וכן פירות חיין.

קונם פי והפה דבר שיש בו ממש. והוא הדין לעיני בשינה. כדאיתא בהדיא. וא"כ ה"ה לעיני בראיה וחוטמי בריח ואזני בשמיעה.

פרק ב

משנה א

וכתרומתו אבל בתרומה סתם. פליגי בה. לקמן מ"ד.

שאיני משמשך כהר"ן. וא"ת והא מצות לאו ליהנות נתנו. וי"ל. מ"מ אי מתהני גופיה בהדי דמקיים המצוה. הנאה מיקריא. ע"כ.

דכוותה קיי"ל במתעסק בעריות ובחלבים. חייב שכן נהנה. וקרמ"ז כתב. דאפשר לו שלא ליהנות. ולא לכוין להנאה. דומיא דכפאו שד (הו"ל לאתויי דעדיפא. מר"י דבעל ה' בעילות ביבמה דרך סדין. שלא ליהנות מגופה כלל).

ולא ידעתי הלנו אם לצרינו. דאם איתא דיש ציור לשמש בלי הנאה כל שכן שתתחזק הקושיא. במה אסר עצמו. ואין קונם אלא משום הנאה בעולם. וק"ל.

משנה ד

ופירושן להקל עתי"ט בשם הרא"ש ב

פסקיו שדחה פירוש עצמו. משום דק"ל פשיטא ומאי קולא כו' ככל היוצא מפיו יעשה. ע"כ. אין בזה מה שיקשה עלינו. כי הכ' לא בא אלא לחייבו לקיים אסורו. לא התרו. היכא דפירושו להקל. לא מהמנינן ליה. לסתור הנראה מכוונתו להפך. שהרי להתר לא היה צריך לדור ולומר כלום. א"כ רבותא היא שהולכין אחר פירושו להקל.

אם של ע"א ע"ל התו'. דאין רגילות לקרות בשר מליח של חולין. וזה היה בימיהם משום דבישרא מליחא לא מעלי. מיהו האידנא דרגילי ביה טובא. ודאי הולכין אחר פירושן. אם אמר שנתכוין לכך נאמן. משא"כ בימיהם. אפילו אמר. לא מהימן. לפרש כוונתו מה שאינו נקרא כך כלל.

אם כמעשר בהמה אסור דהוי דבר הנדור. ואין מ"ב אוסר הדיר. לאפוקי תרומה אע"ג דבעיא נמי קריאת שם. מקמי הכי נמי אסורה. כמש"ל מ"א. בתי"ט בשם הרא"ש.

משנה ה

ומלמדין אותו ז"ל תי"ט. לפי שבכאן הרי הוא כעושה חוכא וטלולא מנדרים ע"כ. ולי נראה משום דגורם מכשול לאחרים. שילמדו ממנו להקל ראש בנדרים גמורים. שהרי הם סבורים שלנדר גמור נתכוין. ואינן יודעין מדברים שבלבו. לאפוקי בהרי את עלי כאימא. דלא נפיק מנה חורבא לאחריני. דרובא דעלמא ידעי דלאו נדר הוא. ועפ"ז מדוקדק מאד

לשון המשנה. כדי שלא ינהגו כו'. דמאי כדי. הכי הול"ל ומלמדין אותן שלא ינהגו. אי בדידהו דנודרים משתעי. והשתא אתי שפיר. והכי קאמר כדי שלא ינהגו בני אדם הרואין ושומעין קלות כו'.

פרק ג

משנה א

ארבעה נדרים ההיא דספ"ב. לא התירו חכמים. אלא הוא יכול להפר את נדרו שלא ע"פ חכם. וסיפא דההיא. נמי לא מהתרת חכם נגעו בה. אלא מחמת כוונת הנודר. אע"ג דהכא נמי משום דאזלינן בתר כוונתו. שרו ליה רבנן. מ"מ לא פסיקא כולי האי. דלזימנין מתכוין להעמיד. ואסור. ולכן ג"כ אסור לדור בהם לכתחלה (א"ל בהורגין) והיינו דקתני התירו. ולא תני מותרין לגמרי. אלא בדיעבד. התירום חכמים. כשנתכוין לדור על דעתם. **אומר כל נדר כו'**. עתי"ט שהשיג על ב"ם ולבוש. עמ"ש בס"ד במו"ק ושי"ע.

משנה ד

שהן של תרומה שאין אוכלין דבר האסור. אי נמי תרומה לא חשיבא להו. עכ"ל רע"ב. **וצ"ע** מאי קאמר א"נ. כי שני הדברים צריכין זה לזה. ועקרמ"ז שר"ל קושית תו'. ולא ידענא מאי קאמר אפשר דחיישי כו'.

משנה ז

עקרמ"ז דברים הרבה מרבים הבל.

משנה יא

ליקח בפחות כו' אם שומעין לו. כי היכי דלא ליתפס תנא בלישנא עכ"ל תי"ט.
ואני אומר בד"א. סד"א אם צריך לו מאד למכור ולקנות. לוקח בפחות ומוכר ביותר אף בע"כ של האחר. כיון דאנוס הוא שאי אפשר לו להתעסק עם בני אדם באופן אחר. הו"א דשרי להינות בדבר מועט. משום כדי חייו. כיוצא בה מצינו בסעודת הקוה. שהתירו כדומה לזה. משום פ"נ. סד"א הכא נמי שרי קמ"ל דלא שריא אלא מדעתו. ואפי' אין האחר מכיר באונאה. ואף שאין בה כדי אונאה.
ואסור במולי פשוט שאסור גם בנקבות.
אסור בערלי ישראל והוא הדין לנקיבות דנשי כמאן דמהילי דמיין.
שנכרתו עליה י"ג כריתות קמ"ל שהעובר עליה. אינו עובר ברית אחת בלבד. וכי הא דתנן התם והא במאמר אחד יכול להבראות.

פרק ד

משנה א

מקום שמשכירין מ"ש תי"ט משום דא"ה ל"מ אלא הנאה מגוף המאכל. לא דק. וכ"כ רמ"ז.

משנה ב

שוקל לו שקלו. ופורע לו חובו ז"ל הרע"ב ואית דמוקמי לה בכל חוב שבעולם. שאינו אלא מונע את בעל חובו שלא יתבענו. ומניעת התביעה. אינה בכלל הנאה. ע"כ. הוכרח בעל פירוש זה לפרש כך. משום דקשיא ליה שוקל את שקלו. דלפירושא קמא. לא אתי אפילו כחנן. דבשלמא פורע חובו. ניחא. דס"ל אבד את מעותיו. וכיון דלא הוה מצי מלוה ללחצו לא אהני ליה מידי. אבל שוקל שקלו. הא קמשתרשי ליה. דהרי ממשכנין עליה.

וקשיא לי אהדין פירושא. איך אפשר לומר דמניעת תביעה אינה הנאה. והרי השוקל שקלו של חברו ע"י עצמו. שם נתרמה תרומה. מעל שליח, א"כ ע"כ צ"ל דאית בה הנאה בשוה פרוטה (דבבציר מהכי ליכא מעילה) שאם לא שקל. היו ממשכנין אותו. ושמע מנה דמניעת תביעה על כרחך הנאה היא. ובודאי קמשתרשי ליה. וקשיין מתניתי אהדדי. אמאי במודר שוקל לו שקלו. ואין לומר. התם דמעל. משום דקיום מצוה במעות הקדש. כאילו קנה בו בהמה והוציא המעות לחולין. דיקא נמי מדתנן קרבה הבהמה מעל הא מקמי הכי. לא. א"כ לא מעל במה שמנע ממנו תביעה. הא ליתא. דהא פירש שם הר"מ ז"ל דמשו"ה לא מעל. דמצות לאו ליהנות ניתנו. ולא בעינן קרבה בהמה. אלא משום דמהקדש להקדש קאתי. ואינו מועל. אלא ע"י מעשה. אבל הנאה מיהא ליתא רק במה שהציל עצמו מיד הגזברים. שלא ימשכנוהו. לכן נ"ל. דמתניתין דהכא מיירי ששוקל בשבילו קודם שישבו במקדש. כי אז התחילו למשכן. לא קודם לכן. ונמצא שאין כאן הנאה עתה. אלא גורם הנאה לאחר זמן. ותו מאן יימר דבשעת חיובא לא הוה שקיל איהו גופיה. השתא מיהת מצוה קעביד. ותו לא.

והיא דשקלים אפילו תימא קודם שהתחילו למשכן איירי. אפ"ה מעל לכשקרבה בהמה. שהרי לא תבעוהו. נמצא נהנה. ונכון הדבר מאד בעז"ה. דוק.

שוב מצאתי ת"ל סברא זו בתו' פשד"ג ד"ה הא מני חנן. אלא דקשיא קצת. דאי הכי מאי פריך הא מני. ולא מצי לאוקמה אלא כחנן. הא אפילו אליבא דרבנן מצינן לאוקמה. ההיא דפורע חובו. וכגון דקביע ליה זימנא. או בסתם הלואה שלשים יום. ודפרעיה בגו זימנא. ואכתי לא מטי זמן הפרעון. דליכא אלא גרמא. דלאחר זמן מתהני ליה. וי"ל כיון דודאי משתרשי ליה. אליבא דרבנן לא הוי גרמא. אלא הנאה ממש. משו"ה לא קאמר

התו' הכא. אלא אליבא דחנן ולדידיה בפורע שקלו. לא משתרשי ליה ודאי. אפילו אליבא דרבנן. דמצוה קעבד. ומצות לאו ליהנות ניתנו. כדאיתא התם. דלרבנן לק"מ וליכא אלא הנאת מניעת התביעה. וכיון דליתא אלא לאחר זמן בספק. והשתא אינה אלא גרמא שפיר קאמינא.

ומחזיר לו אבדתו בגמרא חד אמר לא שנו אלא בנכסי מחזיר אסורין על בעל אבדה. דכי מהדר ליה מידי דנפשיה קמהדר ליה. אבל נכסי בעל אבדה אסורין על מחזיר. לא קמהדר ליה. דקמתהני ליה פריטא דר"י ע"כ. וצ"ע היכי דמי. אי באבדה גמורה. שחייב להחזיר דבר תורה. וכדמשמע לישנא דתלמודא. כי קמהדר ליה מדעם דנפשיה מהדר ליה. וכדמוכח נמי מפרוטה דר"י. אי הכי. מי מצי לעכובי אבדתו לעבור על דברי תורה. ותו א"כ פשיטא דמתהני מניה טובא. ואי בדלא מחייב לאהדורי. כגון המציל מזוטו של ים. כה"ג רחמנא שרייה מאי פריטא דר"י איכא. מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה.

ותו קשיא רישא. דל"ש אלא שנכסי מחזיר אסורין כו'. דהא ודאי מהני ליה. ולא מדעם דנפשיה קמהדר. וי"ל אב"א באבדה שחייב בה ד"ת. ודקאמר בנכסי בעל אבדה. אסורין. לא קמהדר. היינו איהו גופיה לא מהדר. ולא מצי לקיומי מצוה בגופיה. אלא אי איכא אחריני קרי להו ואינהו מהדרי ליה. ואי ליכא אחרינא. ודאי לא מצי שביק לאבדה. וכי טרח בה נמי לא מעכב לה גביה. אלא מהדר לה ע"י אחרים. או קורא לבעל אבדה שיטלנה. ונ"ל אם לא מצא מי שישיבנה אלא הוא. שמין שכרו מה שמרויח בפרוטה דר"י ואותה הנאה תפול להקדש. דרחמנא חייביה לקיומי מצוה. ואי נמי אי בשל תורה איירי מתניתין. אין הכי נמי דבכל גוונא מהדר אליבא דכ"ע. וליכא טצדקי למפטריה מחיובא דרמא רחמנא עליה. אלא הכי במאי עסקינן. באבדה דזכי ליה רחמנא בגווה. ואפ"ה מצוה לאהדורה. לפנים משורת הדין. לא יהא אלא צדקה וג"ח. נמי מיפטר מפריטא דר"י בשעתא דעסיק בה.

ודאוקימנא למתני' בשנכסי מחזיר אסורין כו'. דמהדר ליה מדי דנפשיה תוקמה בשהדירו מנכסיו. ולא אסר הנאתו עליו. וטרח בהשבת האבדה. על מנת שלא לזכות בה לעצמו. אלא לבעל אבדה. ודוק. כך נראה נכון.

משנה ג

לדעתו עתי"ט. וכתב רמ"ז. ז"ל. לפ"ד טעמו דכל הרוצה. כו'. הוא דבר העתיד כו'. אבל כל השומע הוא בהווה. שבהכרח ישמעו. וא"צ התעוררות רצון ע"כ.

ואני אומר. אין טעם ברצון. כי אם ישמע השומע. מכל מקום החדל יחדל. וגם באומר כל הזן. לא עם חרש הוא מדבר.

לא ילמדנו מקרא כרע"ב דלאו דאורייתא הוא עיין עלית הכתיבה.
זן את הטמאה עתי"ט בשם הר"ן. דר"א לא שרי בטמאה אלא מזונות יתרים. כיון דאינה עומדת אלא למלאכה. אין בעליה נהנין בפטומה. אדרבה מפנקה כו'. ע"כ.
והיינו בפרה סוס ופרד חמור וגמל וכיוצא בהם. איברא האיכא חזיר. דודאי נהנה מפטומו. ונראה דביה מודה ר"א. שאפילו מזונות הצריכין לו אסור. כיון שאינו עומד אלא למכור. דלמלאכה לא חזי ליה. אלא משום דלא שכיח. דהא אסור לישראל לגדלו. וקאי ליה בארור. מניה ודאי לא קמיירי. אע"ג דמשכחת ליה נמי בגר. והכלב נראה שבכלל בני מלאכה הוא. וגם שמזונותיו מועטין. להכי לא חשיבא פטומו הנאה. אדרבה גרועי גרעיה. כמ"ש משח אודניה וחוטרא אבתריה אבל בחתול מסופקני. ועשי"ע (סי"ז) ומ"ש תי"ט ולפירש"י לא איירי מתני' אפי' לת"ק אלא למזונות יתרים. תמוה הוא. אע"ג דנקט לשנא דפטומי פטומי מלי בעלמא הוא הכוונה ודאי על כל מזונותיה.

משנה ד

לא יושב כו' דמצות בקור דינה בעמידה לר"ן מהעתקת תי"ט.
אשתמיטיה הא דתניא המבקר כו' מתעטף ויושב לפניו. ולא כך הוא לשון הר"ן. אלא די לה בעמידה. ושמא ט"ס נזדקר כאן בתי"ט.

פרק ה

משנה ג

מושכרין בעירן שהיו מושכרים. אבל השכירן לאחר מכן. לא כו'. דא"א אפילו בשכירות שרי. ליתני השכירן עכ"ל תי"ט. ואיכא למימר משום סיפא נקטיה. משו"ה אינו כל כך הכרח בעיני. אלא לעולם שכירות ביומיה ממכר הוא.
או שמכרו לאחר כר"ן ה"ה אם נתנן כו' אלא להכי נקט מכרן לאשמועינן כו'. אבל אמר ביתך כו' ומכרו לו אסור ע"כ. גם זה אינו מוכרח לדעתי. שי"ל ג"כ דקמ"ל רבותא בסיפא דאפילו מכרו לאחר אסור. ולעולם אימא לך ברישא אפי' לדידיה שרי. והיינו בשאני נכנס. אבל בשאני לוקח. פשיטא לעולם אסור בין במכירה בין בנתינה.

משנה ד

בדבר של עולי בבל ע"פ רע"ב. לפ"ז מכאן ראיה מפורשת. שדרי ח"ל גם הם עולין לרגל ומסייעא למ"ש בס"ד בשי"ע (קכ"ז) יע"ש. איברא פירושו אינו מוכרח. כי יש לפרש עולי בבל. על עולי הגולה מבבל לא"י. שבנו בית שני בימי כורש. וזה נראה יותר. דאל"כ מאי שנא עולי בבל דנקט,

ובטעם הדבר ג"כ אני אומרו בלשון אחר. מפני שהבור ההוא מוחזק לכל העולם. לא לבד לעולי רגלים.

משנה ה

הר הבית והעזרות. עמ"ש תי"ט בשם הרא"ש. דחומות ירושלם לא אתי משירי הלשכה.
וצ"ל דבאין משל אנשי ירושלם. דהוו להו בני העיר שותפין בגווה.
והספרים עמ"ש בס"ד שילהי בכורים.
והכותב חלקו. ה"ק והכותב כו' כדי שיוכל להשתמש בדברים הללו. היאך דינו. מחלוקת ר"י וחכמים. ומ"ש רמ"ז אין לו טעם ולא ריח.
וחכ"א כתב תוי"ט חכמים היינו ת"ק כו'. ואין לשונו מדוקדק. דאי קושיא היא ליתא לגמרי. איברא איפכא משמע לכאורה. דר"י היינו ת"ק. דמפליג בין נשים להדיוט. וחכמים לא מפלגי ואי בניחותא קאמר. מנליה הא. ואני אומר תרוויהו אליבא דת"ק קאמרי. והכי הו"ל לתי"ט למימר ר"י וחכמים לפרושי לדת"ק קאתי. וז"ל רמ"ז נראה דר"י וחכמים פליגי אליבא דת"ק. דר"י סבר כו' וחכ"א דכתיבה דת"ק אין לו זכיה. ע"כ. ואם אין זכיה. למאי מהניא כתיבה. הלא לד"ח זה וזה צריכין לזכות. אלא כך היה צריך לומר. כתיבה דת"ק. היינו זכיה. וכותב שטר ראיה על הזכיה.

משנה ו

כל מתנה שאינו לפירוש הר"ן צריך להיות העמדה בהפסקת טעם. במלת שאינה. ר"ל כל מתנה שהיא כמו שאינה שהרי אם הקדישה. אינה מקודשת. איננה מתנה ועתי"ט די"ג תהא מקודשת. וי"ג כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת כו' והכל אחד במכוון.

פרק ו

משנה א

מותר בצלי אע"ג דבלשון תורה צלי בכלל בשול. ככתוב ובשלת ואכלת. ויבשלו את הפסח. בנדרים הלך אחר לשון ב"א. ועיין בגמרא.
ובשלוק עמ"ש בס"ד מ"י פ"י דתרומות.

משנה ג

כבוש שאינו טועם עתי"ט עד והר"ן כתב עוד כו' אלא סיפא דקתני בכל הכבושין משום דקאמר איני טועם הוא וזה עיקר בעיני.
מן הצלי כו' ו**מותר במבושל** ער"פ.

משנה ד

דג דגים עתי"ט עד והרמב"ם כתב דע כי בלשוננו כשיתחבר שם האחד עם הרבים. הרי הוא מורה על הכלל. ועל הפלגה ברבוי. כגון הבל הבלים שיר השירים. ע"כ. זה אינו נכנס באזני שתהא זו הכוונה בכאן. שא"כ אני אומר שלא נאסר בשום דג המצוי אצלנו. כי לא נתכוין זה אלא על לויתן וכדומיו שהוא ודאי דג הדגים. ע"פ דרך זה. אבל בשאר דגים. לא נאסר. כמו שאין הכוונה בשיר השירים. כי אם על השיר המופלג משאר השירים משובח וגדול מכולם. וק"ל. ובאמת אם כך יאמר דג הדגים (בה"א) שאיני טועם. לדעתי יוכל לפרש כוונתו כנזכר. שמשמעו כך הוא ודאי דג של הדגים. אמנם משנתינו דג דגים שנינו. שאין בלשון זה סמיכות ענין. אלא פורט הוא שני ענינים. דג גדול ודגים קטנים.

משנה ה

מן הקום מותר בחלב דחלב אינו בכלל קום כצ"ל לשון רש"י. ובתי"ט העתיקו בשבוש. **טפלים** עתי"ט. וכתב רמ"ז אין זו דעתי (שהטי"ת מוחלפת בתי"ו) כי למה יחליפו אות באות ע"כ. ואני תמה עליו. וכי זה דבר חדש הוא אצלו. ועדיין לא ראה דוגמתו בלשון חז"ל. טעות בטי"ת. חלוף הת"ו שבלשון מקרא וזולתו הרבה (אף שלפי דעתי יש להם ז"ל בזה טעם נכון. לתת היכר לאיזה הבדל דק הנרגש בשתוף הענין המתדמה. גם בלשון מקרא לשון חטיפה בטי"ת ובתי"ו שוין).

משנה ט

מותר בדבש תמרים. שסתם דבש אינו אלא דבש דבורים בלשון בני אדם. אבל בלשון תורה אינו אלא דבש תמרים. ארץ זית שמן ודבש. אלא שבנדרים הלך אחר לשון בני אדם.

משנה י

אספרגוס המים ששלקו בהם הכרוב. והוא כמו כוס אספרגום דומיא פרק כ"מ.

פרק ז

משנה ז

קונם מעשה ידיך עלי אסור בכל הנאה.

קונם על פי אינו אסור אלא בהנאת הפה.

אסור בחלופיהן ובגדוליהן הא כדאיתא והא כדאיתא.

מותר לאכול ולהתכסות אחר הפסח ולא אמרינן עד הפסח לא קאי כי אם על שאת עושה. עכ"ל רא"ש. ואע"ג דאשכחן בקרא. כי כל אוכל מחמצת וגו' מיום הראשון עד יום השביעי. לשון תורה לחוד. ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.

משנה ט

מותר ליכנס לתחומה צ"ע אם מותר בנהר המושך תוך תחומה. עמ"ש בס"ד במו"ק י"ד (סרי"ז) וא"ע עקכ"ח.

משנה י

בחלופיהם ובגדוליהם בטעימת חלופים וגדולים אסור אבל בשאר הנאתן ודאי לא נאסר. דלא קאסר עליה אלא הנאת מאכל. דהא לפי קאמר. להכי מ"ש הרע"ב בגדולי קונם אסורים כגדולי הקדש. לא לשווייהו לגמרי. דהתם אסור בכל הנאה מהם. אלא בהא דמו. דגדולין נאסרין גם בכאן. ודווקא לאותו ענין שנדר. דהיינו להנאת הפה בלבד. זה פשוט בעיני. ורמ"ז לא דק. ודוק. מיהו דוקא באומר קונם לפי. אבל בקונם עלי. ודאי נאסר בכל הנאת חלופים וגדולים נמי. כמו בעיקרן. ועמש"ל במשנה הסמוכה.

פרק ח

משנה א

ור"ה ע"ק רמ"ז מכביר מילין. בלי תבלין.

חודש אחד צ"ע עמ"ש בס"ד במו"ק לי"ד סר"ך.

משנה ב

עד לפני הפסח בגמרא משמע דהגרסא עד פני בלא למ"ד.

משנה ה

נתעברה השנה תנא בא"י קאי. בזמן שהיו מקדשין על פי הראיה. ומעברין על פי ב"ד ונשיא. ובזה א"צ לדוחק המפרשים. אלא בכל גוונא איירי. רק שקדם נדרו לעבור ב"ד. דקמ"ל רבותא. אע"ג דהא ודאי לא ידע. ולא אסיק אדעתי' שתתעבר השנה. וכי קאמר השנה. עד תשלום שנה פשוטה נתכוין. לפי ענין השנה שהיה עומד בה בשעת הנדר. אפ"ה נאסר בה עד שתצא כולה. ואין מונין לו יב"ח מתחלת השנה.

ולפ"ז אין מקום כלל למ"ש המפרשים דבר חדש וזר. שאפילו נדר סתם. נאסר י"ג חודש. כי מאין הרגלים. ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם. שכוונתם על רוב השנים. לכן לענ"ד פשוט שאפילו עומד במעוברת. ונודר משנה סתם. מונה יב"ח מיום ליום. ואם קדם נדרו

לעבורה של שנה. בודאי נאסר עד שיכנסו כל כך ימים כחודש שנדר בו. אבל אם אח"כ נדר. פשיטא שאין הכוונה אלא על סתם שנה.

משנה ו

אינו אסור אלא עד ליל הצום. עתי"ט וקרמ"ז כתב דאינו חייב לאכול בו בשר.
ואני אומר לדברי ריה"ג (דסתם לן תנא כותיה) חובה היא. שאל"כ לא היו כופין את הטבח להפסידו. ולא גרעא ודאי ממצות ד' כוסות. שגם היא אינה אלא מדבריהם.
ממעשה דחייט לא מוכח מידי. די"ל שזה תוספות כבוד. יתר על בשר בהמה ועוף.

משנה ז

מסרבין נראה שמעקר הלשון צ"ל מסרהבין, וכן בסמוך מסרב. דילמא מסרהב גרסינן. שהוא לשון הפצרה. כמו בפ"ק דחולין בעובדא דרפב"י ורבי. ואולי הוא קצור בלשון. גם עכ"פ קרובים הם בענין. כי המסרהב ומפציר מסרב הוא גם כן. וממאן לקבל דברי המפציר ונותן לאל מלתו.

פרק ט

משנה ב

פותחין בנולד. טעמא דר"א עתי"ט משמא דגמרא. ולכאורה משמע דאתיא כר"מ דמתניתין לקמן בסמוך. וא"כ על כרחך הגרסא ואין חכמים מודים עיקר. וצ"ע בגמרא.
ומ"ש תי"ט בשם הב"י. דלא חשבינן מיתה דאידך בחיי זה. שכיחא. צ"ע דא"כ בעוני נמי נימא הכי. ומאי עדיפותא דהא מהא בהך גוונא.

משנה ט

ראתה פועל מדומה. שאול מן הפועל לנפעל כדרך לשון חכמים. שתוי חלוץ ארוס וכיוצא (ע"ל מ"ג פ"י בתי"ט) על שם הסבה שגרמה הפעולה. ואפשר ג"כ שהוא פועל עומד. נגזר מן הראויות לתת לה. כלומר במה ראויה זו לכך. וראתה. כמו נראתה. על דרך לקתה. צמתה ידו. וזולתן.

פרק י

משנה ח

מפר עד שלא תחשך. ובדין הוא דלתני. אינו מפר אלא עד שתחשך כו'. כך צריך לתקן בלשון הר"ן שהעתיקו בתי"ט בטעות ולא תקנו. כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה.

פרק יא

משנה ב

פירות מדינה. כתב הר"ן ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה. שהיא דרה בה. יפר. דלא גרעא מדינתה מחנוני המקיפו. ולדעתי אין בזה הכרח. כי אם אפשר לה להתפרנס ממדינה אחרת. ודאי מגרע גרעא. ואי איתא דלא גרעה היינו בדאי אפשר. אז ודאי הוה ליה ממש דומיא דחנוני המקיפו. ובכה"ג לא מיירי בפירות מדינה. אלא ממדינה זו. וראיתי לרמ"ז שכתב ר"נ דגרעא טפי כו' ובהא ניחא דלא פליג בדידה בפירות (כצ"ל) דמדינה זו. ע"כ. כמדומה שלא הבין דברי הר"ן. ולא ידע מר מאי מעלי ומאי גרע. לא יבקר בין טוב לרע.

משנה ח

המודר עבתי"ט חלופי גרסאות. ושניהן אינן מתיישבין על הלשון. וי"ל שסתם מודר. הוא נודר ג"כ. דאורח ארעא הוא. וכתוב כמים הפנים לפנים. עי"ל דמודר הנאה משמע נמי שפיר. דחתנו הדיר עצמו מהנאתו. ומשו"ה לא קתני המדיר. דהוה משמע דאיהו דאדריה לחתניה דווקא. הוי דינא הכי. אלא אע"ג דחתנו הוא שאסר הנאת חמיו עליו. ונתן אצבע בין שניו אימא דלא שרי כה"ג. קמ"ל דלא שנא. עי"ל ד"א נכונה מאד. ותנא מילתא אגב אורחא קמ"ל. דודאי זימנין משכחת דמדיר אסור נמי בנכסי מודר כגון דהוי אדם חשוב. דכי שקיל מניה מתנה נהנה ומהני. חשבינן ליה. כדקיי"ל באשה דמתקדשת בההיא הנאה. נמצא הנאה זו שנאסרת כמו כן במודר הנאה. ומודר ומדיר שניהן אסורין זה בנכסי זה.

משנה י

והיא יתומה תלתא והיא יתומה תנן. פירושן וכבר היא יתומה.

נערה בוגרת ומת אביה. פירוש. נדרה כשהיא נערה. ובגרה אח"כ מת. וכן בבא הסמוכה הכי מתפרשא. ר"ל אח"כ מת.

ושמת אביה בגרה היינו בבא דרישא. אלא דהכא מיירי שנדרה כשהיא נערה.

משנה יב

ותהא נטולה עתי"ט דאע"ג דאסורה לעלמא. מגו דאתוסף אסור בנדרה על בעלה. חל נמי על האחרים (חשב ליישב ביה תמיהת התו') ואני אומר אין זה מגו טוב. דהא לבעלה משעבדא. ואינה יכולה לאסור עצמה עליו (אע"ג דיכולה לאסור הנאתו עליה).

דעדיפא הו"ל למימר. מגו דאתוסף איסור לעלמא. לאחר מיתה וגירושין. חייל נמי האידנא. ומגו דחייל אכ"ע. חייל נמי אבעל לאחר שיגרשנה.